

car, V. roça *Desenroscar*, V. rosca *Desenroïllament*, *desenroïllar*, -llat, V. rotllo *Desenrunar*, V. runa *Desensaginar*, V. sagi *Desensarpellar*, V. serpellera *Desensellar*, V. sella

Desensiat, no deu existir aquest mot, almenys en el sentit de 'forassenyat': sembla tractar-se de *desansiat* 'despreocupat', mal entès per Mn. Griera, del qual el mateix *AlcM* dóna cites (s. v. *desenciat* i *desansiat*) en autors del S. xv.

Desensonillar, *desensonyar*, V. son *Desensopir-se*,¹⁰ V. *ensopir* (SOPOR)

Desent 'vistent, que es veu nítidament' (no sols a Massalcoreig i Benassal, *AlcM*, sinó també a Castalla, E. Valor); i sentit també a Alsamora, Bonremei i Xert, 1957, 1961; i a Girona havia sentit en els afores de Saragossa *decente* amb aquest sign.: pot ser evolució semipopular de DECENTEM 'decent' > 'net' > 'nítid, perspicu', V. *decent*.

Desentabonar, V. *entabonar* (TABÀ) *Desentabor-nir*, V. *estabornir* *Desentaulellar*, V. *taulell* (TEU-²⁰LA) *Desentelar*, V. *tel* (TELA) *Desentendre*, V. *entendre* (TENDIR) *Desenterrar*, V. *terra* *Desentès*, V. *entendre* (TENDIR) *Desentobiar*, V. *entobiar* (TUMOR) *Desentollar*, V. *antullar* (ULL) *Desentonar*, V. *to*

Desentortamalligar, potser metàtesi de -talligamar (amb intrusió de *lligam*), o bé amb intrusió de *mà*: *mà-lligar* (a la manera de *cor-lligar* i semblants), cf. *entortolligar en la mà*, en el passatge de Moradell, que *AlcM* cita s. v. *desentortolligar*; per a aquest, V. *entortolligar*.

Desentranyar, V. *entranya* *Desentrellar*, V. *entrellat*, *trellat* (ENTRANYA i *trelladar* LATERAL) *Desentrenament*, *desentrenat*, V. *entrenar* (TRÀGIC-NAR) *Desentrevi*, *desentreviar*, V. *entrevi* *Desentrunyellar*, V. *trunyella* *Desentumir*, V. *tumor* *Desenturar*, V. *enturar* (TURO) *Desenutjar*, V. *enutjar* *Desenvelar*, V. *vela* *Desenvescar*, V. *vesc* *Desenvolupar*, V. *envolupar* (VOLDRE) *Desequilibrat*, *desequilibri*, V. *equilibri* (IGUAL) *Deserció*,⁴⁰ *deserir*, V. *desert* *Desermar*, V. *erm*

DESERT, del ll. *desērtus*, -a, -um, 'abandonat', 'desert', pròpiament participi de *desērēre* 'abandonar, desertar'. □ 1.ª doc.: S. XIII, Llull.

«--- Conexerjets --- Blanquerna si-l vehfets? --- Dix lo juglar: --- no cuyt aquell veer en aytal loch, cor en los lochs inhabitables e *deserts* creu que aja feta sa abitació», *Blanq.* (NCL II, 133.27); també amb el valor d'adjectiu en JoMartorell: «aquest virtuós comte s'era retret en aquesta *deserta* habitació, fent solitària vida per fugir als mundanals negocis» (Ag. I, 21). Però ja apareix també com a substantiu des dels orígens: «donar doctrina --- com remembrassen la fam que Jesu Crist ach en lo *desert* e la set que sostench en la creu», Llull (*Blanq.* II, 99.10); «com lo bou fo sadoll, ell se exí del camp del blat e entrà-sse-n en lo *desert*, e jach prés de un arbre», id. (*Merav.*, O. C. I, 115).

Fa de mal assegurar si en català és mot hereditari⁶⁰

o mig-savi, com ho han de ser (per raons fonètiques) el cast. *desierto*, el fr. *désert* i l'it. *deserto*; probablement també ho fou un poc en català, per bé que l'ús un poc més dens en toponímia, entre nosaltres (*Desert de Sarrià*, *Desert del Carlit*, *Desert de les Palmes*, *Desert de Cardó*, oc. *St. Guilhem del Desert*, etc.), fa dubtar-ne. De tota manera té caràcter clar de llatíisme en l'ús etimològic, pròpiament participial, amb el sentit d'abandonat, que tenim encara en poesia medieval, com en Jordi de Sant Jordi: «*Desert* d'amics, de béns e de senyor, / en estrany loc, en estranya enconrada, / luny de tot bé, fart d'enuig e tristor, / ma voluntat e pensa cativada / ---».

DERIV.: *Desertar* [S. XIV; Lacav.]. *Desertor* [1803, Belv.], pres del fr. *déserteur* [S. XIII], ll. *desertor*. *Desertós*. *Desertivol.* +*Desèrtic*. *Desertós*. *Deserció* [S. XVII], pres de *desertio*, -onis, 'abandonament'. Tecnicisme jurídic poc arrelat: *deserir* [1527] de *deserere*.

CPT.: *Desertícola*.

Deservir, V. *servir* (en la cita de Muntaner és grafia variant de *des-servir* 'deixar de servir').

Desescar, V. *esca* *Desescumar*, V. *escuma*

Desesforçar, V. *esforç* (FORT): en la cita d'Ausiàs, no és 'privar de la força' sinó 'descoratjar' (*esforç* era 'coratge, ànim') *Desesmallar*, V. *malla* *Desesma*, *desesmar*, -mat, V. *esma* (ESTIMAR)

Desesme en el doc. de 1444 citat de les Mem. de Capmany per *AlcM* no significa 'mateix' ni pot ser variant de *medesme* (mot de llengües romàniques llunyanes, mai existent en català, i rar fins en oc. ant.): si *desesme* vol dir 'ell i nou més (ell desè en el grup)' i resultarà d'un encreuament de l'arcaic *desme* DECIMUS amb *desè*; construcció molt coneguda en català arcaic (si *quart de cavallers* i anàlegs).

Desesper, *desesperació*, *desesperança*, *desesperança*, *desesperar*, -rat, V. *esperar* *Desesportinar*, V. *esporta* *Desèsser*, V. *ésser* *Desestalzar*, V. *estalzi* *Desestima*, *desestimable*, *desestimació*, *desestimar*, V. *estimar* *Desfaiçó*, -onar, *desfaiçment*, V. *fer*

Desfaiçell, *desfaiçellat*, V. *feix* (*desfaiçellat* serà derivat de *feix*, pròpiament 'amb aires de feixina', i *desfaiçell*, deriva de *desfaiçellar*; paral·lelament *desfar-cellat* 'malvestit', VCatalà).

DESFALCAR, de l'antic *defalcar* 'treure' o 'rebaixar (diners) d'una suma', probablement pres de l'it. *defalcare* (o *diffalcare*), derivat de l'antic *falcare* id., que sembla haver estat pres del longobard FALKAN, a-al. ant. FALGAN, 'despullar', 'sostroure'. □ 1.ª doc.: *defalcar*, 1341; *desfalcar*, 1803, Belv.

Per a la demostració de l'etimologia bastarà remetre al DCEC (II, 140-1). La -k- en lloc de la -g- dels altres dialectes germànics correspon només a la fonètica del longobard; per tant el mot ha de venir a les altres llengües romàniques des de l'italià, propagat pels comerciants de Lombardia i Gènova.

Antigament no implicava idea de defraudació ni furt, i encara les definicions de Belv. i Lab. 1839